

через застосування певних методів впливу на організм і його оточення, рівень життєздатності організму стає оптимальним, знаходить вияв постійне вдосконалення і використання потенціалу організму без завдання йому шкоди, причому активність організму і його можливості зберігаються до самої старості.

Як бачимо, визначення досить широке і передбачає не тільки існування організму людини на оптимальному рівні, а й можливість формувати внутрішній резерв здоров'я, який буде потрібен для його нормальної життєдіяльності при можливій зміні середовища або раптового виникнення екстремальних умов для адаптації.

На думку Е.М. Казіна зі співавторами, здоровий спосіб життя – варіант життєдіяльності, що відповідає генетично зумовленим типологічним особливостям даної людини та конкретним умовам життя й спрямований на формування, збереження й зміцнення здоров'я і повноцінне виконання людиною її соціально-біологічних функцій [4, с.51].

Таким чином, здоровий спосіб життя інтегрує всі зовнішні та внутрішні фактори, що спосіб життя повинен будуватися згідно з віком; спосіб життя повинен забезпечуватися енергетично; спосіб життя повинен бути зміцнюючим; спосіб життя повинен бути ритмічним; спосіб життя повинен бути помірним.

Спосіб життя має основу – життя в межах однієї доби. Людина ніби народжується вранці, і це весна дня. День-літо, вечір-осінь, ніч-зима. І доба повинна бути спланована, організована, як рік життя. В ній повинно бути все: праця і відпочинок, потрібне і бажане («треба» і «хочу»); повсякденне і святкове, гнів і любов. У ній не повинно бути лише нудьги, втрати часу. Втрачаючи добу або навіть її невелику частинку, ми втрачаємо частинку життя.

Продовжуючи роздуми про спосіб життя людини, як фактор, що обумовлює її здоров'я, відзначимо, що спосіб життя – це режим, ритм і темп життя, особливості роботи, відпочинку, спілкування.

Список використаної літератури

1. Апанасенко Г.Л. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека. – Питер, СПб., 1992. – 123 с.
2. Гриньова М.В. Методика викладання валеології: Навчально-методичний посібник. – Полтава: АСМІ. – 2001. – 156 с.
3. Закон України «Про освіту» від 2017 року № 38-39. Електронний ресурс
4. Казин Э.М., Блинова Н.Г., Литвинова Н.А. Основы индивидуального здоровья человека. Введение в общую и прикладную валеологию. – М.: Владос, 2000. – С. 5.
5. Муравов И.В. Возможности организма человека /И.В. Муравов. – М.: Знание, 1988. – 89 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗДІЛЬНОЇ РЕКУПЕРАЦІЇ ВІДХОДІВ

Пархоменко А.О., Макаренко О.В., Макаренко К.С.
м. Полтава

***Анотація.** У статті висвітлено основні аспекти роздільної рекуперації відходів. Метою дослідження є розробка психологічної концепції роздільної рекуперації відходів на території України. В результаті дослідження були виділені соціально-психологічні фактори, що впливають на людей в процесі роздільної рекуперації відходів.*

***Ключові слова:** рекуперація, утилізація, психологічні фактори, екологія, побутові відходи.*

Процес стрімкого економічного розвитку породив безвідповідальне ставлення людей до природи. Він привів до вольових рішень, які виявилися і можуть у найближчій перспективі виявитися згубними для екосистем, які формувалися тисячі й мільйони років. Екологічна система нашої планети стоїть перед загрозою деградації. Це парниковий ефект, дефіцит кисню і озоніві діри, кислотні дощі, згубні концентрації радіоактивних ізотопів, різних хімічних забруднень ґрунту, води і харчових продуктів. Проблема утилізації відходів є для України актуальною, оскільки країна виступає європейським лідером за кількістю відходів на душу населення. Водночас ситуація з їх утилізацією залишається на низькому рівні.

Актуальність теми дослідження обумовлена також тим, що значна кількість відходів має певну ресурсну цінність, яка не використовується за сучасних умов поводження з відходами.

Метою дослідження є розробка психологічної концепції роздільної рекуперації відходів; оптимізація екологічного навантаження побутових відходів діяльності людини, а також органічним сміттям, проектування, поліпшення збору сміття та використання його як вторинної сировини. А також вивчення сучасного стану утилізації відходів, можливості застосування інноваційних підходів щодо комплексного вирішення проблем, пов'язаних із відходами, та виявлення бар'єрів, які гальмують ефективність цього процесу, що дозволить здійснювати дієві заходи щодо їх усунення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі задачі: дослідження екологічного стану міст України щодо відходів; дослідити можливі шляхи утилізації сміття; дослідити психологічні аспекти недбалого ставлення людей до утилізації; створити умови роздільної рекуперації побутових відходів у містах України, а також зацікавити місцеве населення в роздільній рекуперації відходів.

Методи дослідження базуються на опрацюванні наукових джерел, присвячених даній проблемі, проведенні соціологічних опитувань, анкетування, спостереження.

Багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених присвячено проблемам утилізації та рекуперації [1, 2, 3, 4, 6, 7]. У більшості праць розкрито економічний та екологічний аспекти рекуперації, але мало уваги приділяється саме психологічному аспекту. Це є надзвичайно важливим, бо доки не буде сформовано внутрішню мотивацію у населення до роздільної рекуперації відходів, то й не буде дієвого механізму збереження ресурсів та покращення екологічного стану.

На людей впливають наступні соціально-психологічні фактори та теорії:

- Теорія «розбитих вікон» – тільки появиться одне розбите вікно, так через деякий час будуть розбиті всі; робить один — будуть робити всі інші;
- Необізнаність та не ергономічне розташування резервуарів для побутових відходів:
 - встановлення смітєвих бачків в містах не правильне (смітєві бачки повинні бути розташовані один від одного на відстані максимум 20 метрів; у наших містах на 100 метрів розташовано по одному-двох смітєві бачки, тому люди змушені викидати сміття де прийдетьсяя;
 - люди не помічають деяких урн, а то їх просто взагалі немає – смітєві бачки є дуже маленькими і не виділяються з-поміж малих архітектурних композицій — більшість людей просто не помічають їх (більшість смітєвих бачків встановлені приватними підприємцями міста, а державною владою — одиниці);
 - у місцях великого скупчення людей, а саме в парках, місця відпочинку, на автобусних зупинках, в соціальні установах не спостерігаються урни взагалі, або їх одиниці;
 - у містах недостатня кількість спеціалізованих пунктів прийому відходів,

але люди про них не знають, немає їх стабільної роботи, які могли б зробити збір для роздільної рекуперації відходів, пункти прийому то існують, то зникають, тому жителі міста не знають про їх розташування та взагалі наявність.

- Низька освіта з екологобезпечного поводження з побутовими відходами;
- Слабка діяльність громади щодо безпечного поводження з відходами та їх рекуперацією;
- Вплив закону — позитивний і негативний: закон або законодавчий акт може спонукати до виконання його умов або навпаки злісно порушувати (залежить від психотипу особистості);

- державне регулювання в сфері поводження з відходами.

Під час формування громадської думки рекомендується використовувати наступні методи, які визнано найбільш ефективними у країнах світу, а саме:

- метод стимулювання – полягає у роз'ясненні громадськості у процесі інформування певних переваг від здійснення певних вчинків;

• метод переконання – передбачає логічний доказ якогось поняття, моральної позиції, оцінки того, що відбувається. При цьому на свідомість громадськості впливають не стільки поняття та міркування, скільки їх доказовість. Громадськість, оцінюючи отриману інформацію, або стверджується у своїх поглядах або коригує їх. Переконуючись у правоті, громадськість формує свою систему поглядів на проблему.

- метод впливу — вплив на людину з метою спонукання її до певних дій. Ефективній реалізації цього методу сприяє використання художніх образів, відео тощо.

Серед засобів, які використовуються для впливу на громадську думку, рекомендується використовувати два типи:

- мобілізаційний тип, що включає агітацію і пропаганду;
- маркетинговий тип, що включає вивчення громадської думки та відповідне коригування напрямів агітації та пропаганди.

Формування громадської думки щодо екологобезпечного поводження з побутовими відходами рекомендується проводити за двома напрямками:

- пропаганди екологічних знань щодо складу та властивостей побутових відходів, шляхів і методів запобігання їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини, можливості роздільної рекуперації відходів;
- агітації населення щодо необхідності дотримання правил чистоти і належного утримання територій населених пунктів, недопущення утворення несанкціонованих звалищ, впровадження роздільного збирання окремих компонентів твердих побутових відходів тощо.

Під час формування громадської думки важливо використовувати активні і пасивні форми пропаганди та агітації.

До активних форм рекомендуємо включати проведення бесід, виступів, лекцій, доповідей.

До пасивних форм відносяться: видання науково-популярної літератури, статей; наочних форм агітації – листівок, пам'яток, плакатів; проведення виставок, показ кінофільмів тощо.

Пасивні форми агітації та пропаганди не повинні носити безособовий характер, їх зміст має бути орієнтованим на конкретну аудиторію: в одних випадках газети, плакати мають вмещувати мінімум тексту і багато яскравих, кольорових малюнків та ілюстрацій, наприклад, для молодших школярів), у інших — мати більше текстового матеріалу з однією-двома ілюстраціями, що добре запам'ятовуються.

Під час підготування наочної форми агітації необхідно старанно продумувати її

оформлення, тексти, назву, місце, де вона буде розміщатися.

Залежно від чисельності і професії слухачів, рівня їх освіти, інтересу до проблеми, віку рекомендуємо використовувати різні за шириною впливу на аудиторію види пропаганди та агітації: масові, колективні, індивідуальні.

З метою формування громадської думки щодо екологобезпечного поводження з побутовими відходами агітацію та пропаганду рекомендуємо проводити шляхом:

- а) навчання громадськості у засобах масової інформації: на телебаченні та радіо, у пресі, у мережі Інтернет;
- б) навчання громадськості за місцем проживання, що включає: роботу з населенням, сумісну роботу з органами освіти у дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;
- в) розміщення агітаційних та пропагандистських матеріалів на: громадському транспорті, тарі та упаковці, зовнішній та транзитній рекламі;
- г) організації і проведення масових заходів.

Для проведення агітаційної та пропагандистської роботи рекомендуємо здійснювати розроблення, виготовлення, тиражування та творче втілення агітаційних та пропагандистських матеріалів, в тому числі: друкованої продукції: листівок, брошур, методичних матеріалів, літератури для дітей, аудіо-відео продукції, постерів, листівок, складання текстів; методичних матеріалів з екологічного та гігієнічного виховання.

Під час здійснення пропагандистської та агітаційної роботи до неї рекомендуємо підключати: організації, що регулюють рекламну та пропагандистську діяльність на державному (урядові заклади) і суспільному (асоціації та інші подібні організації) рівнях; виробничі, творчі і дослідницькі організації, що ведуть свою діяльність в області реклами та агітації.

З метою визначення дієвості заходів щодо формування громадської думки варто проводити вивчення громадської думки.

Для вивчення громадської думки можна використовувати наступні методи, що визначені найбільш ефективними під час проведення агітаційних кампаній щодо екологобезпечного поводження з побутовими відходами у країнах світу: особисті контакти; фокус-групи; «гарячі» телефонні лінії; аналіз пошти; опитування; телефонне інтерв'ю.

Особисті контакти як вільне спілкування з населенням ряд авторів рекомендує використовувати з метою ефективного виявлення і оцінювання тенденцій відношення громадськості до проблеми поводження з побутовими відходами. Одним з різновидів особистих контактів є бесіди з ключовими інформаторами, тобто підбір та інтерв'ювання добре інформованих лідерів і експертів у сфері поводження з побутовими відходами. Інтерв'ю рекомендується проводити у формі вільної і не обмеженої у часі дискусії, в ході якої обраним особам пропонується обговорити проблему екологобезпечного поводження з побутовими відходами зі своєї точки зору. Під час підбору ключових інформаторів рекомендуємо враховувати передбачуване знання ними проблеми поводження з побутовими відходами, а також їх здатність представити точку зору інших людей [3].

Фокус-групи використовують з метою з'ясування реакції людей на процеси, що відбуваються у сфері поводження з побутовими відходами і для збирання інформації, яку рекомендується використовувати у інших методах вивчення громадської думки щодо екологобезпечного поводження з побутовими відходами. Фокус-групи складаються з 6-10 чоловік. Заняття у фокус-групах варто проводити за участю ведучого, досвідченого у питаннях екологобезпечного поводження з побутовими відходами. З метою виявлення дійсних відчуттів і думки учасників фокус-групи до проблеми екологобезпечного поводження з побутовими відходами, обговорення проводиться у комфортній

обстановці, при цьому ведучий повинен заохочувати вільні і невимушені вислови щодо предмету обговорення. Хід дискусії записується на диктофон або відео, згодом вивчається та аналізується.

З метою отримання негайного зворотного зв'язку і відстеження проблем, що викликають особливу заклопотаність та інтерес різних суспільних груп щодо екологічнобезпечного поводження з побутовими відходами, слід застосовувати «гарячі» телефонні лінії.

З метою збирання інформації щодо стану поводження з побутовими відходами варто здійснювати періодичний аналіз пошти. При цьому слід враховувати, що: автори листів більше схильні до критичного, а не конструктивного підходу; листи повідомляють про локальні проблеми поводження з побутовими відходами, що склалися або з якими зіштовхнувся безпосередньо автор листа, але не є зрізом громадської думки.

З метою отримання простих і чітко сформульованих відповідей на питання щодо екологічнобезпечного поводження, які потребують певного обмірковування та часу на відповідь, використовують опитування.

До переваг анкет, що розсилаються поштою, відноситься значна економія часу і грошей, зручність для респондентів, гарантія анонімності, відсутність впливу особи інтерв'юера. Недоліком багатьох опитувань є низький коефіцієнт отримання відповідей, який означає, що підсумкова вибірка може виявитися зовсім не репрезентативною.

З метою швидкого збирання інформації щодо стану поводження з побутовими відходами, можливості на відміну від методу опитування, роз'яснювати незрозумілі питання та отримати відповіді від більшої кількості населення, більш ефективним є телефонне інтерв'ю.

На думку екологів рекуперація відходів є важливою проблемою яка потребує вирішення. Ключове питання всього процесу переробки та утилізації відходів — це їхній збір і доставка до місця конверсії.

Після нас як після війни можуть викопувати небезпечні речі. З тією різницею, що тоді були патрони, а тепер сміття. Замість того, щоб вигадувати тисячу й один спосіб, як оправдуватися перед собою та оточуючими за бездіяльність чи не легше зробити один крок для покращення майбутнього.

Через ганебне ставлення людей до навколишнього середовища проблема «сміття» стала глобальною проблемою людства. В Україні переробляють щонайбільше 4% відходів, в Європі майже 90%. То ж наші смітники можна вважати золотими розсипами.

Недостатня поінформованості людей, не правильне встановлення резервуарів для побутових відходів чи взагалі їх відсутність є найголовнішими проблемами забруднення вулиць твердими відходами.

Ми повинні боротися за своє майбутнє. Аби досягти великих результатів кожен повинен почати з себе, саме так ми зможемо досягти поставленої мети, та вивести нашу країну на Європейський рівень життя.

В результаті дослідження були виділені соціально-психологічні фактори, що впливають на людей в процесі роздільної рекуперації відходів.

Запропоновані заходи полягають у здійсненні ефективного державного управління сферою поводження з відходами, зокрема, шляхом прийняття стратегічних рішень і їх реалізації через систему соціально-психологічних методів впливу на населення.

Список використаної літератури

1. Утилізація та рекуперація відходів / [О. І. Бондар, М. П. Горох, І. В. Корінько та ін.]; за ред. О. І. Федоренка. – К. : ДЕІ, 2005 р. – 460 с.

2. Малей О. В. Утилизация, переработка и снижение производства отходов как путь к сбалансированному природопользованию / О. В. Малей // Экологічна безпека: проблеми і шляхи вирішення. – 2006. – Вип. XXVIII. – С. 43–46.
3. Коваленко А. М. Методология обращения с отходами в контексте устойчивого развития : монографія / А. М. Коваленко – Харків : НТУ «ХП», 2010. – 207 с.
4. Метлова Л. П. Теорія та практика поводження з відходами: [монограф.] / Л. П. Метлова. – НАН України. Інститут економіки промисловості: Донецьк, 2004. – 168 с.
5. Козаченко Т. П. Механізми реалізації державної політики у сфері поводження з твердими побутовими відходами: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Т. П. Козаченко. – Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Одеса, 2010. – 24 с.
6. Міщенко В. С. Нормативно-правове та інституційне забезпечення управління відходами в Україні / В. С. Міщенко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecologylife.ru/utilizatsiya-2004/normativno-pravove-tainstitutsiyne-zabezpechennya-upravlinnya-vidhodami-v-ukrayini.html>.
7. Міщенко В. С. Організаційно-економічний механізм поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення / В. С. Міщенко, Г. П. Виговська – К. : Наукова думка, 2009 – 293 с.
8. Киотский протокол [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://esco.co.ua/journal/2010_9/art178.pdf.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ І ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯК ОСНОВНИХ ОРІЄНТИРІВ ЖИТТЯ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ

*Винничук Р.В.
м. Полтава*

Актуальність використання загальнолюдських і професійних цінностей як основних орієнтирів життя молоді людини нині обумовлена низкою чинників, зокрема, сучасним станом українського суспільства, коли в умовах існування гострих проблем його духовного оздоровлення й відродження відбувається інтенсивний пошук цивілізаційних векторів розвитку. На вирішення завдань професійного становлення сучасної молоді спрямовано Національну доктрину розвитку освіти України у ХХІ столітті, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні, положення Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти, вимоги низки інших важливих державних документів (Концепція безперервної системи національного виховання, Концепція позакласної виховної роботи в загальноосвітній школі, Концепція Нової школи тощо). У Концепції національного виховання та Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) наголошено, що метою діяльності вищих закладів освіти є професійна підготовка фахівців через призму загальнолюдських гуманістичних цінностей: ідеалів добра, правди, краси, справедливості, совісті, людської гідності та реалізація місії українського національного виховання через прищеплення молодій людині відданості цим ідеалам, формування в неї моральної готовності і вміння боротися зі злом, розвінчувати його та з цих позицій оцінювати свої вчинки, шанобливо ставитись до національних вартостей, наполегливо оволодівати ціннісними основами тієї професії, до якої визначено покликання. Нові завдання потребують сутнісного оновлення наукових підходів та технологій професійної підготовки у вищих закладах освіти, тому першочергово постає проблема модернізації змісту університетської гуманітарної освіти, що має органічно поєднувати різнопланові